

ТУУРМДЖТА ХААЛГЪ

Цуг советск олт-амтн, эндр, февраль сарин 23-д, СССР-н Зертä-зевтä Чидлин 40 жилин ббнин байр темдг-лджäцхәнä. Социалистическ государствин Улан Церг дбчн джил хооран бурдäгдсн бääсмä.

1918 джил Советск республик шинкин уудж бурддж йовх цагт, Алдр Октябрьск социалистическ революцин блгәнн болгч Петроградиг немшир буладж авхар седджäхл, шинкин бурдäгдсн Улан Цергин отрядмуд Нарва Псков хойран шидр, зер-зевär бийән йир сйәнär акссн немширин цергудиг хамх цокцхасн болд. Тиигхд, эн бдрнь, февраль сарин 23-н бääсмн. Тегäd эн бдриг, нарт делкäd негдгч болгч социалистическ государствин Зертä-зевтä Чидлин тбрдж уудсн бдрнь гидж темдглх болдж токтавр гарггдсн.

Мана орн-нутг түүнäs нааран эн бдриг байрин сән бдр кедж джил болгн темдглнä.

Советск орн-нутгин Зертä-зевтä Чидл бурдäгдäд, тбрдж уудсн түүнä түүрүнък бдринь темдглснäs нааран диг 40 джил болв.

Дбчн джил гисн тууджлгч ик уг хаалгъ. Дбчн жилин эргид мана Советск Церг, урднь зер-зевär тату, цбкн красноардейск отрядмуд бääсн болхла, ода агъу ик күчтä аль сансн зер-зевтä, дääни олтн зүсн техникär аксгдсн, ик гидг ицгтä чидлд хуврв.

Эн цагин эргид, СССР-н Зертä-зевтä Чидл, Тöрскән харсдж, эврәннь олт-амтнä амгьулнцгта джиргъл, эднәннь тбвкнун бääлгнннь харсдж, кесг күчтä дääллдänd дамшдж, урдк-урдкасн улм чанггърдж, болд мет батрв.

Мана орн-нутгин Зертä-зевтä Чидлиг, капиталистическ орн-нутгудин цергудлä тбрүц нам дунггцүлдж болшго. Тер юс ад гихлä, капиталистическ орн-нутгудин цергуд äмт даджрлгнл, күүнä газрус буладж авлгннд олзлгднä. Эдн баячудин зарц.

Советск Церг болхла тиим биц. Олт-амтнәннь амгьулнць харх, тбвкнун цагин күчкблс, эврәннь энцьр социалистическ Тöрскән сагар харх—тиим ик чиртä элдү сääхн тбрмуд мана цергчирт даалггднä.

Социалистическ государствин Зертä-зевтä Чидл, бахмджта ик күчтä, иим элдү гидг ицгтä болдгннь—Коммунистическ партин гардвр, энунä нилч, энунä килмдж.

Коммунистическ партин гардвр Советск Церг бурдäгдлä, партин нилчär, дääллдäни кблд дамшсн баатр чирг кесг командирмуд учрла. Теднä нерднь олтн. Теднä с негнь гидж, хальмг келн-äмтнä нертä урн, Негдгч Мбртä цергин туургсн командир Семен Михайлович Буденнä Ур, танггьрг урднь 4-ч кавалерийск дивизин начальник, терунä хбнннь Хойрдгч Мбртä Цергин командующ, ода отставкад бääх генерал-полковник Ока Иванович Городовиковиг нерädх кергтä.

Гражданск дääнä цагт чигн, Тöрскән харсгч Алдр дääнä цагт чигн, хальмг келн-äмтнä урдүд, СССР-н цуг келн-äмтстä хамдан, эврәннь Тöрскән харслгнä тблä, Алдр Октябрьск социалистическ революцин днилврмуд харсхин тблä ноолдцхасн. Эднäs кесгинннь нерд туурсн. Василий Алексеевич Хомутников, Хартн Бадиевич Кануков, Колесов, Шивидов, нань чигн кесг улс. Эдн гражданск дääнä цагт хальмг мбртä церг толггäлдж йовсн. Эднä нерднь манд мбнць.

Тöрскән харсгч Алдр дääнä цагт хальмг келн-äмтн дундас бас кесгннь нердän туурулсн болдг. Кесг олт партизанмуд залу-збрмг кевär, хар мбртä немширин булаггачирин бмнäs ноолдцхасн. Адучин Бадм, Молокана Гаря, багь наста партизанмуд Юрий Клыков, Женя Алехин, Володя Косиев, Тамара Хахлынова--эврәннь олт-амтнä джиргглин тблä цогц-ämән бгцхäv. Эдниг бидн кезäd чигн мартшговдн.

Тöрскән харсгч Алдр дääнä фронтд залу-збрмг йовдмуд гарггсн учрар мана танггьчас кесг улст Советск Союзин Герой нерд зуугдв. Тедн дунд, Советск Цергин нернь туургсн генерал Басанг Бадминович Городовиков, цугтадмдн медгдг Эрдни Деликов, Хечиев, Манджиев, Басангов, нань чигн улс.

Советск орн-нутгин Зертä-зевтä Чидлин 40 жилин ббн цуг советск олт-амтнä цугтанннь сән бдр. Мана орн-нутг, цуг олт-амтн эврәннь цергтән йир дурта, тер тблäd чигн церг мана орн-нутгт тасрхан уга килмджд бääнä.

Энцьр социалистическ Тöрскән харсхин тблä, тбвкнун сääхн джиргглан эвдүлшгон тблä, эврәннь орн-нутгинннь харул болгч Зертä-зевтä Чидлиг оньдинд чанггь, оньдинд белн бärх збвтävдн.